

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการ

๑. ศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารภายในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. ศึกษาการบริหารการศึกษาภายในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน
ด้านงานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารกิจการนักศึกษา งานบริหารธุรการ การเงิน
และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
๓. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริหารภายในวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท

ประชากร

ประชากรที่อยู่ในข่ายของการวิจัยมีอยู่ ๒ กลุ่มคือ

๑. กลุ่มอาจารย์ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการหรืออธิการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
หัวหน้าฝ่ายธุรการ หัวหน้าฝ่ายปกครอง และหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา หรือรองอธิการทั้ง
๔ ฝ่าย

๒. กลุ่มอาจารย์ฝ่ายวิชาการ ได้แก่อาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในวิทยาลัยครู ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทำการสอนในวิทยาลัยครูแห่งนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี

เนื่องจากวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี ๔ แห่ง ที่เปิดทำการสอนอยู่
ในขณะที่ทำการวิจัยนี้มี ๒ แห่ง คือวิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครู
อุบลราชธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุดรธานี และวิทยาลัยครูมหาสารคาม จึงได้
ใช้ประชากรในวิทยาลัยครูทั้ง ๒ แห่งที่เปิดทำการสอนเท่านั้น

ตัวอย่างประชากร จากวิทยาลัยครูทั้ง ๖ แห่ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้คือ

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์ฝ่ายบริหาร เลือกเอาผู้ที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้อำนวยการหรืออธิการ และรองอธิการหรือหัวหน้าฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานบริหารการศึกษาอีกแห่งละ ๔ คน คือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายธุรการ หัวหน้าฝ่ายปกครอง และหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา รวมอาจารย์ฝ่ายบริหารวิทยาลัยละ ๕ คน

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์ฝ่ายวิชาการนั้น ใช้วิธีสุ่ม (simple sampling) จากจำนวนอาจารย์ของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน พ.ศ. ๒๕๑๗ แห่งละ ๓๐

จากการเลือกรandomกลุ่มประชากรได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ ๑

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

วิทยาลัยครู	อาจารย์ฝ่ายบริหาร	อาจารย์ฝ่ายวิชาการ
๑. นครราชสีมา	๕	๔๕
๒. บุรีรัมย์	๕	๒๕
๓. อุบลราชธานี	๕	๔๐
๔. สกลนคร	๕	๓๕
๕. อุตรดิตถ์	๕	๓๕
๖. มหาสารคาม	๕	๔๐
รวม	๓๐	๒๒๐

เครื่องมือที่ใช้ คือเอกสารซึ่งเป็นคู่มือการบริหารงาน และโดยการสังเกตการปฏิบัติงานของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งการใ้แบบสอบถามสำรวจความเห็นของอาจารย์ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ฝ่ายวิชาการ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีส่วนในงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท ของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เหตุที่เลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูล เพราะ^๑

๑. เนื่องจากประชากรที่จะศึกษาอยู่กระจัดกระจายกันทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้ ช่วยให้ประหยัดเวลาได้มากที่สุด
๒. ข้อมูลที่ต้องการสำหรับการวิจัยนี้ แม้จะเป็นเรื่องความคิดเห็น แต่ก็ เป็นความคิดเห็นที่ประจักษ์ชัด (concrete) สามารถจะใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลได้
๓. ประชากรที่จะให้ข้อมูลนั้น จัดได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง การใช้แบบสอบถามจึงสะดวกและเสียเวลาน้อยกว่าวิธีอื่น

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการและทฤษฎี เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท จากข้อเขียนและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดี แล้วจึงกำหนดขอบข่ายของงานแต่ละอย่าง คือ

๑. งานบริหารวิชาการ ประกอบด้วยเรื่องหลักสูตร การเรียนการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอน การวิจัยค้นคว้า และการวัดผล
๒. งานบริหารบุคคล ประกอบด้วยเรื่องการสรรหาบุคลากร การประชุมพิเศษ การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร การโอนการย้าย และการให้พ้นจากงาน

^๑ชัตติยา กรรณสูตร, "แบบสอบถาม" ประมวลคำบรรยายหลักการวิจัยของสังคมศาสตร์ (พระนคร: บริษัทพิมพ์จำกัด แผนกการพิมพ์, ๒๕๑๐), หน้า ๔๔-๔๕.

๓. การบริหารงานกิจการนักศึกษา ประกอบด้วยเรื่องการแนะแนว การปกครอง กิจการรมนักศึกษา และการจัดสวัสดิการแก่นักศึกษา

๔. งานธุรการ การเงิน ประกอบด้วยงานสารบรรณ การเงิน อาคารสถานที่ การรักษาความปลอดภัย และการให้บริการต่างๆแก่บุคลากรของวิทยาลัย

๕. งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วยเรื่องการประชุมสัมพันธ การให้บริการทางวิชาการ และวิชาชีพแก่ชุมชน และการร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม

เมื่อกำหนดขอบข่ายของงานทั้ง ๕ ประเภทแล้ว จึงร่างแบบสอบถามขึ้น ๒ ชุดคือ สำหรับอาจารย์ฝ่ายบริหารชุดหนึ่ง และอาจารย์ฝ่ายวิชาการอีกชุดหนึ่ง รวมชุดละ ๑๐๖ ข้อ คืองานวิชาการ ๓๑ ข้อ งานบริหารบุคคล ๒๕ ข้อ งานกิจการนักศึกษา ๒๐ ข้อ งานธุรการ การเงิน ๑๐ ข้อ และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ๒๐ ข้อ เมื่อร่างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ได้นำแบบสอบถามฉบับร่างนี้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจและแก้ไข แล้วจึงได้จัดพิมพ์เพื่อนำไปทดสอบต่อไป

การทดสอบแบบสอบถาม (Try-out)

แบบสอบถามทั้งสองชุดนั้น ได้นำไปทดสอบกับอาจารย์วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยลงกรณ์ โดยให้อาจารย์ฝ่ายบริหาร ๕ คน และอาจารย์ฝ่ายวิชาการ ๒๐ คน เป็นผู้ตอบ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ได้ตรวจสอบดูการกระจายของผู้ตอบในแต่ละข้อ และได้คัดเลือกเอา ข้อที่มีการกระจายที่ตีไว้จำนวน ๕๐ ข้อ พร้อมกับนำมาปรับปรุงถ้อยคำให้รัดกุม และชัดเจน จนเป็นที่พอใจแล้วจึงได้จัดพิมพ์เป็นเล่ม โดยกำหนดให้แบบสำรวจที่ ๑ ปกติสำหรับ อาจารย์ฝ่ายบริหาร และแบบสำรวจที่ ๒ ปกติสำหรับอาจารย์ฝ่ายวิชาการ

รูปคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภท ของวิทยาลัยครู เป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือก แล้วให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว รูปคำถาม

ที่ใช้ เป็นดังนี้

๐ ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนด "หลักสูตร" ที่สอนในวิทยาลัยเพียงใด

(.....) (.....) (.....) (.....)
 มาก มีบ้าง น้อย ไม่มีเลย

๑. วิทยาลัยเคยส่งเสริมให้อาจารย์ผลิตอุปกรณ์การสอนด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด

(.....) (.....) (.....) (.....)
 มาก มีบ้าง น้อย ไม่เคยเลย

ส่วนที่ ๒ ถ้าถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบคำถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิ อายุราชการ สำหรับอาจารย์ฝ่ายบริหาร นอกจากจะถามเกี่ยวกับข้อมูลข้างต้นแล้ว ยังถามเพิ่มเติมอีกคือ ตำแหน่ง จำนวนปีที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร

แบบสอบถามทั้ง ๒ ชุดมีจำนวน ๕๐ ข้อเท่ากัน มีความแตกต่างกันบ้างในการใช้ถ้อยคำ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ตอบ ซึ่งทั้ง ๕๐ ข้อ แยกตามลักษณะงานได้ดังนี้

ตารางที่ ๒

จำนวนข้อที่มีอยู่ในแบบสอบถาม

ประเภทของงาน	อาจารย์ฝ่ายบริหาร	อาจารย์ฝ่ายวิชาการ
งานบริหารวิชาการ	๑๕	๑๕
งานบริหารบุคคล	๑๐	๑๐
งานกิจการนักศึกษา	๑๐	๑๐
งานธุรการ การเงิน	๕	๕
งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	๑๐	๑๐
รวม	๕๐	๕๐

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามที่เป็นรูปเล่มเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ที่วิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุดรธานี และวิทยาลัยครูมหาสารคาม การไปส่งแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มอบหนังสือขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัย ซึ่งอธิบดีกรมการฝึกหัดครูออกให้ เพื่อมอบให้ผู้อำนวยการวิทยาลัยครูทุกแห่งที่กล่าวมาแล้วด้วย เมื่อส่งแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้มอบให้เพื่อนซึ่งเป็นอาจารย์อยู่ในวิทยาลัยครูแต่ละแห่งช่วยรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบ ส่งให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยได้มอบซองติดแสตมป์ค่าส่ง พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยไว้เรียบร้อยแล้ว ส่วนที่วิทยาลัยครูบุรีรัมย์นั้น ไปแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

หลังจากหนึ่งสัปดาห์ผ่านไป แบบสอบถามก็กลับมายังผู้วิจัย แต่จำนวนที่กลับมานั้นมีประมาณร้อยละ ๙๐ ผู้วิจัยจึงได้ทำหนังสือไปยังเพื่อนที่ช่วยเหลือยังวิทยาลัยครู ๕ แห่งอีก พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามอีกจำนวนหนึ่งไปพร้อมกันด้วย เพราะเกรงว่าอาจารย์ที่ยังไม่ตอบแบบสอบถาม อาจจะทำแบบสอบถามหายแล้วก็ได้

แบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการสำรวจครั้งนี้ มีดังนี้คือ

อาจารย์ฝ่ายบริหาร ส่งไป ๓๐ ฉบับ ได้รับคืน ๒๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐

อาจารย์ฝ่ายวิชาการ ส่งไป ๒๒๐ ฉบับ ได้รับคืน ๑๔๘ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๗

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาคั่งข้างต้นแล้วนั้น ก็ได้นำข้อมูลมาจัดทำตารางแสดงความถี่โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มอาจารย์ฝ่ายบริหาร กับกลุ่มอาจารย์ฝ่ายวิชาการ

เมื่อจัดทำตารางความถี่แล้ว ได้ศึกษาร้อยละของจำนวนผู้ตอบคำถามแต่ละข้อ และแต่ละคำตอบในคำถามเดียวกัน พร้อมกับศึกษาร้อยละของจำนวนผู้ตอบคำถามแต่ละข้อในกลุ่ม

ข้อที่เป็นงานประเภทเดียวกันด้วย ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูลเบื้องต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นดำเนินการดังนี้คือ

๑. การวิเคราะห์โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น อาศัยเอกสารการบริหารงานและการสังเกตการปฏิบัติภายในวิทยาลัยครูทั้ง ๖ แห่ง คือวิทยาลัยครูนครราชสีมา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูอุดรธานี และวิทยาลัยครูมหาสารคาม แล้วเปรียบเทียบกันดู โดยยึดทฤษฎีการจัดองค์การเป็นหลัก

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลจากความเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่ม ที่เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษานั้น ใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (mean)

๓. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของประชากรทั้งสองกลุ่มนั้น ใช้ค่าร้อยละ

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบความเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มที่มีต่องานบริหารการศึกษาทั้ง ๕ ประเภทนั้น ใช้สถิติ ที-เทสต์ (t-test) จากสูตร^๒

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n-1)S_1^2 + (n-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

$$df = N-1$$

^๒ ล้วน สายยศ, และ อังคณา ตันติรัตนานนท์, สถิติวิทยาทางการศึกษา (พระนคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๒๑๕.